

Gazet'a este de două ori, adesea: Miercuri și Sâmbătă.
Văie'ă o dată pe săptămână, adesea: Miercuri. Proti-
Oru este pe unu anu 10 f. m. c.; pe diumetate
anu 5 f. in Iaintra Monarchiei.

Pentru țiori străine 7 f. pe unu Som. și
intregu 14 f. m. c. Se pronamera în tât
imperatesci, cum și în totți cunoscutii nostri DD. se
respondinti. Pentru sorie „politici“ se coru 4

GAZETA

FRANZÖSISCH-UNGARISCH.

Monarchia Austriaca.

TRANSILVANIA

Brasiovu. In dilele acestea ne aduse Telegrafulu o scire im-
bucurătoare despre unu actu de gratia alu Maiestatei Sale Imperatului
nostru, asupra veduveloru și orfaniloru romani, carii se nenorocira in
timpii revoluțiunei din urma.

In 8. Iuliu a. c., se scire, ca a esitu o preanalta resolutiune prin
care a incuviintiatu Maiest. Sa provisiuni și ajutorie de crescere pen-
tru susu atinsele persoane, și anume celoru, ce au remasu schilaviti
din lupta și nedestoinici asi castiga cele de lipsa de traiu pe tota
viati'a, veduveloru celoru cadinti in lupta pena la alu 2-le maritisiu,
său pena la alta ingrijire de ele, orfaniloru schilaviti pe tota viati'a,
și celorulalti alte ajutorie de crescere, ce se voru incredintia in ma-
nile tutoriloru lor, pena candu voru ajunge an. alu 14-lea.

In urm'a acestei preanalte otariri se voru asemna sumutiile de-
fipite dupa preanalt'a otarire din 26. Iuniu a. c. prin c. r. directiuni
finantiarie la oficiolatele respective.

Acestu actu de gratia preanalta ne re'noiesce fișca nostra mul-
tiamire și aderintia, a tuturoru romaniloru din cercata acēsta țiera.
Provedinti'a sa ne pastreze scump'a viatia a bunului și induratului
nostru Imperatu!

Brasiovu, 14. Aug. n. D. Aga Aulu Treboniu Laurianu,
inspectorulu generalu alu scōleloru in Principatulu Moldovei, și acum
trimisu cu misiune prin Germani'a de catra guberniu, pentru ca sa
cerceteze scōlele și asediamentele de pe acolo, se facu Doctoru de
Filosofie și magistru artiloru liberali de catra universitatea cea mai
renumita in tota Germani'a, universitatea Göttingense. Diplom'a dem-
nităței acesteia este datata din 20. Iul. 1855 in remnulu Hanoveranu*).
Dēca o universitate din cele mai de frunte ale eruditei Germanie a
recunoscutu cu atata solemnitate meritele și eruditiunea barbatului a-
cestuia, avemu totu dreptulu a ne bucura, a ne glori'a și a ne gratula
de acēsta decōre. —

Brasiovu, 15. Aug. n. In nōptea trecuta arse aici, pe stra-
gia, cas'a lui Bömches. Foculu essi din negrija. Dupa ce mistui fo-
culu mai totu ce era de lemn, apoi incetă. —

— Din satulu vecinu Hidicu ne sosi o trista scire, cunca
in 1. Augustu v. pe la prandiu s'a ivitu intr'o siura a unei veduve
focu. Ventulu fū atatu de periculosu incatu in pucine minute se afla
foculu latitu cu o furia infricosiata, asi, incatu pe la 2¼ ore se afla
arse preste 60 case și cladiri economice, precum și o multime de
clai și stoguri de bucate, strinse, sudōrea bietiloru locuitori. Din
tōte satele vecine concursera omeni cu tulumbele la stingerea focului,
inse numai trimitiendu Dumnedieu o plōia se putu stinse. S'au mai
arsu in foculu acela și unu barbatu și o femeie cu totulu. Daun'a e
mare și vaietele celoru periclitati sunt neincetate. —

Correspondintia.

Dela podulu Secuiului, 23. Iuliu c. n.

Unu cuventu la tempulu seu despre scōlele poporane.

(Capetu din Nr. tr.)

2. Multi dintre preoti totu asi de reci mercenari fiindu, necum
se apuce la cele bune pe capatati preparandi, da unii singuri ei folo-
sescu la economi'a sa, altii anca ei inpedeca dela sant'a sa datorintia;

credeveti Domniloru ca intr'unu satu nu departe de Clusiu, in anulu
1852 oprise preotulu pe dascalu se nu puna scolari aprōpe de strana
sei invetie la cantari, dicundu ca nu incapu omenii de prunci se sa-
rute icōnele! Si pentru acēsta era inimicu ne incapatu dascalului,
ca era fōrte zelosu de scōla, pana ce D. protopopu de Clusiu au pa-
situ cu energia spre aperarea zelosului invetiatoriu!

Da se ve spunu anca alt'a mai minunata, sciu anume ca ore cati
preoti dintr'unu protopopiatu se convorbisere spre stricarea unui pre-
otu pentru ca avuse scōla regulata, și ei na'veu vōie sēu gustu sēu
zelu a tienē scōla regulata, și chiaru inaintea poporului batjocoria și
miesiora pre acelu preotu, ca asupresce poporulu seu cu tienerea scō-
lei, luandu copilasii dela lucrulu parintiloru; ce e mai multu insusi
protopopii nunumai preoti amu auditu vorbindu catra poporu reu
despre scōle și in societati dicundu ca prostulu numai cu alunulu se
pōte face bunu, da nu debue sei deschidemu ochii spre cultura. —

Diecese mai regulate și pentru dascali și pentru lefi decatu Ora-
dana și Muncaciana unite nu cunosc, totusi preotii cei mai multi
contielegunduse cu domnișōrili preparandi, in totu anulu spedure re-
latiuniile semestrale scolare, anca unii cu lauda despre scōla locala,
apoi daca ar merge ore cine la scōlele laudate incognito, sēu numai
fora de a da de scire, pe sufletu potu dice, ca ar afla anate (ratie) și
ansere (gaste) pe su scaunele scolare, intr'unele locuri și porci, da
invetiacei nici unulu; și asi deregatorii cei mari incredienduse in
sinceritatea deregatoriloru locali, se tienu cu scōle, și scōlele sunt
numai pe papiru, era in fapta nici de cum nu suat. Mirandume de
aceasta fatalitate, amu graitu catra unu protopopu din comitatulu Sa-
tumarelui, ca ar fi bine a visita districtulu fora a da de scire, se afla
anume unde se tiene scōla și unde nu, și mianu respunsu ca are alte
lucruri; și nu are de cugetu a duce pe nimeni la cultura de virvulu
perului. „Cine are urechi de auditu se auda!“

3. Poporulu anca nelindu luminatu și convinsu despre scumpa-
tatea scōleloru, in multe locuri este contrariu, și intr'unele locuri de
și capata dela preoti zelosi patrundiatorē invetiaturi despre lucrulu
acesta, totusi prin profetii cei mincinosi se desmenta intr'atata catu se
scōla cu procesu asupra zelosiloru preoti și dascali, și anca unii din-
tre cei mai mari besericani, da și mireni, au secundatu mai multu vo-
tulu poporanu, oprindu pre zelosii preoti dela acuratetia, și numin-
duo asprime, și tirania. — Se fia vediatu Dumnealoru regul'a scōle-
loru granitiare romaue din Ardealu dōre ar' pōte lua indreptare in lu-
crulu acesta, ca „omne initium durum.“ Raru satu romanescu vomu
afla unde cu dragaleli se se pōte incepe scōla, pana ce se descepta
poporulu chiaru prin esamenele scolariloru, da in totu loculu debe
se pasiēsca la midilocu autoritatea celoru mai mari, sprijinindu pe
cei mai mici, și aperandui de Polipii poporului.

Socotescu dara cu totuadinsulu ca negociulu acestu afundu taieto-
riu chiaru in inim'a natiunei, și aducatoriu de grea responsaveritate
asupra tuturoru respectiviloru manipulatori ai lui, va face

a) ca se se puna inspectoru cu lefi peste cate unu districtu de
scōle, ca și directorii granitiariloru din Ardealu, cari se visiteze cu
scumpatate tōte scōlele, anca pe nesciute, și se fia de facia la tōte
esamenele semestrale;

b) preparandii se nu capete diplome pane ce nu voru areta testi-
monii neinteresate despre charnici'a sa, fiindu numai interimaliter dis-
pusi pentru praca pe trei ani la posturi de invetiatori.

c) Poporeniē cei cerbicosi se fia cu a celoru mai mari autoritate
stemperati, și inviati la tinerea ordinei bune, nu patrocinati.

d) Preotii ca deregatorii locali, cei acurati și nepregetatori dis-
tinsi prin laude și promotiuni, era cei aflati negligenti și insielatori
atatu preoti catu și dascali, aretati cu degetulu, și indata departati
dela loculu scandalei,

*) O vomu publicao in Fōi'a v. intocma dupa testulu originalu. R.

